

Kimi öğrenci ile “kimyamız” tutarken, kimisi ile dönem sonuna kadar “aynı frekansa” bağlanamıyoruz. “Bu çocuk çok zor, hiçbir yöntem işe yaramıyor!” derken, içimizde biraz çaresizlik, biraz suçluluk, biraz bıkkınlık belki biraz da “ne yapsam işe yaramıyor” söyleminin getirdiği umutsuzluk var. Peki acaba çocukların başına eklediğimiz “zor” kelimesini “zorlanan” olarak değiştirmek, bize biraz umut, çocuklara ise biraz yer açabilir mi?

“Zor”lanan Çocuğun Öğretmeni Olmak

Eğitim fakültesinden mezun olurken hepimizin hayalinde bir sınıf profili oluyor. Neşeli, keyifli, havadar ve aydınlık bir sınıfta öğrencilerimizle huzur içinde dersimizi yapıyoruz. Sabırlı, idealist, enerjik ve tahammüllüyük hayalimizde. Gelin görün ki, araştırma sonuçları öğretmenlik mesleğine başlayan eğitimcilerin mesleği ilk 5 yılda bırakma oranını yüzde 50 olarak veriyor! Mesleğe başlayan öğretmenlerin yarısı mesleğin başında bu işi yapamayacaklarını düşünüyor. Belki yoruluyor, belki yetersizlik hissediyor, belki hayalindeki öğretmen olamıyor, hayalindeki öğrenci ile uyumu yakalayamıyor.

Mesleğe devam eden eğitimci grubu ise ilerleyen yıllarda kimi çocukların zorlandıklarını fark ediyor. Bazı çocuklar “zor çocuk” olarak öğretmen odalarında, şube toplantılarında konuşulmaya başlanıyor.

Kim Bu Zorlanan Çocuklar?

Yönerge al-a-mayan, hareketli, dürtüsel, akranlarıyla geçinemeyen, eşyalarını unutan mı? Yoksa hiç konuşmayan, derse az katılan, sesi çıkmayan, arkada oturan mı? Ya da akranlarına kıyasla daha kısa, daha uzun, daha erken doğan, okula daha geç başlayan mı? Böyle baktığımızda “Zor” çocuğu tanımlamak ne kadar zor değil mi? O zaman sanırım önce zorlanan çocukların kimler olduğunu tanımak önemli.

Zor çocuk yoktur, zorlanan çocuk vardır diye başlamak en doğrusu sanırız. Çünkü zorlanan çocuk tanımlamasını kullandığımızda yaşanan zorluğu dönüştürebilir, zorluğun geçici ve baş edilebilir olmasına izin verebiliriz. Çünkü zorlanan çocuklara yardım etmek için tanısı, adı, yaşı ne olursa olsun bazı noktaları hatırlamak yardımcı olacaktır. Soruyu şöyle soralım; çocuklar neden zorlanır?

-Karşılınmayan bir ihtiyacı vardır.

Çocukların fiziksel ihtiyaçlarını fark etmek ve karşılamak daha kolaydır. Aç veya tuvalete gitmesi gereken bir öğrenciyi daha kolay ve hızlı fark edebilirsiniz. Ancak görülme ihtiyacı olan, onay almazsa harekete geçemeyen, duygularını ifade etme konusunda kelimeleri yetersiz kalan, davranışlarıyla ipucu veren çocukların da bir ihtiyacı vardır. Evet bazen gerçekten “sadece ilgi çekmek için yapıyordur”. Maslow’un ihtiyaç piramidini gözünüzün önüne getirin. Hayatımız sadece en alt basamakta yer alan fizyolojik ihtiyaçlardan ibaret değil. Fizyolojik ihtiyaçların üzerinde yer alan diğer basamakları da fark etmek, bu ihtiyaçları “haklı-haksız” ayrımı yapmadan duyabilmek önemlidir.

-Sınıfla, okulla, öğrenme ortamı ile bağ kuramamıştır.

Kimi öğrenciler daha okulun ilk gününden süslü kalemleri, taranmış saçları, her yönergeyi tutabildikleri zihinleriyle “okullu” olmaya hazır biçimde gelirler. Kimilerinin ise okulda olmaya, okulun içinde var olabilmeye, kuralları öğrenmeye, düzenlemeleri takip edecek yürütücü işlevleri geliştirmeye ihtiyacı vardır. Kimisi bunu Aralık ayının sonunda başarır, kimisi ikinci dönemde... Bir çocuktan okulla ve öğrenme ile bağ kurmadan sınıfta var olmasını beklemek zordur.

-Kendini güvende hissetmiyordur.

Bazı çocukların güvende hissetmeleri hızlıca gerçekleşmeyebilir. Görünen bir sebep olmaksızın, bazen kaygıdan, bazen evde yaşadıkları zorlayıcı durumlardan bazen de yaşam olayları nedeni ile güvende hissetmezler. Güveni oluşturmak için de etraflarındaki yetişkinleri “test eder”, “sınava tabi tutar”, böylece güvende olup olmadığını defalarca kontrol eder. Güvende olma ihtiyacı karşılanana kadar da bu sarmal devam eder.

-Önceden öğrendiği davranış biçimlerinin dönüştürülmesine ihtiyacı vardır.

Annesi, babası, bakıcısı, önceki okuldaki öğretmeni, bir yıl önceki öğretmeni.... Çocukların hayatlarında bizden önce ve bizimle birlikte olan yetişkinleri değiştirmek ve sistemden çıkarmak her zaman mümkün olmuyor. O yüzden dönüştürmemiz gereken ne çocuktur, ne hayattır ne de ailesidir. Dönüşmesine yardımcı olabileceğimiz tek şey çocuğun davranışlarıdır.

Zorlanan Çocuklarla Karşılaşınca Ne Hissederiz?

Sınıfınızdaki her öğrenci için farklı duygular hissedersiniz. Bu duygular değişir, yenilenir. Kendi duygularımızın farkına varmak, bu duyguları nelerin tetiklediğini görmek oldukça önemlidir.

Öfke: Gücü ve kontrolü kaybettiğiniz, sınırlarınızın yok sayıldığı, tehdit hissettiğiniz zamanlarda öfke duyabilirsiniz.

Çaresizlik: Uyguladığınız yöntemler işe yaramamış, kısa süreli fayda getirmiş, “başa dönmüş” hissedebilirsiniz.

Zaman kaybı: Yetiştirmeniz gereken müfredat ve işler, sınıftaki tüm çocukların öğrenme deneyimleri olumsuz etkileniyor hissine kapılabilirsiniz.

Terbiye verme ihtiyacı: Çocuğun yaptığı bir davranış saygısızlık, terbiyesizlik, sınırsızlık olarak algılar ve disipline etme ihtiyacı ile cezalandırmak isteyebilirsiniz.

Tüm bu hisler doğaldır. Hepimiz insanız ve zorlanırsınız. Ancak duygularımızın “Zorlanan” çocuğun ihtiyacını anlama ve şefkatle yaklaşmamızın önüne bariyer olmamasına özen göstermeli, biz bu duyguyu yaşıyorsak karşımızdaki çocuğun da benzer duyguları olabileceğini hatırlamalıyız.

Zorlanan Çocuklarımız İçin Uygun Yaklaşımlar

Her öğretmenin, her eğitimcinin elinde sihirli olmasa da, çözüm için işe yarayan, zor zamanlarda çıkmazdan çıkaran yöntemleri vardır. Bazen yöntemsiz ve çaresiz kaldığınızı hissettiğinizde aşağıdaki başlıkları hatırlamak yardımcı olabilir.

*Davranışın kendisine değil, **ihtiyaca yönelik** çabamız daha yapıcıdır.

Davranışı yok etmek kolaydır. Ödülle, cezayla, görmezden gelerek, tehditle... Ancak uygun olmayan yaklaşımlar neticesinde sönen davranış, altındaki ihtiyaç anlaşılmadıysa başka bir davranışla tekrar ortaya çıkacaktır. Bu nedenle, ateşe ateş düşürücü şurup vermek yerine (bazen kriz anlarında hızlı çözümler gerekse de) ateşin neden çıktığını bulmak daha kalıcı faydalar getirir.

***Şefkat** her zaman herkesi dönüştürür.

Öğretmen olmak demek, şefkati en çok kendinizden esirgememenizi gerektirir. Elbette her çocuk kendi hızında öğrenecek, elbette kimisi anlamayacak, elbette bazı velilere vermek istediğiniz mesaj hiç ulaşmayacak. Siz elinizden gelenin en iyisini yapın ve kendinize şefkat gösterin. Sınıfınızda da şefkat olmazsa olmaz bir iklim elemanı olursa, “Zor”lanan tüm çocuklar bu şefkat zemininde kendilerine yer bulabilirler.

*Çocuklar **ilginize en çok ihtiyacınız** olduğunda bunu en uygun olmayan şekilde ifade edebilirler. Çocukların ilgi ihtiyacı nedense biz yetişkinler tarafından olumsuz algılanıp, “şımarıklık” gibi gözüktür. Oysaki ilgi olmadan çocuklar kişiliklerini geliştiremez. Hatta fiziksel olarak bile büyüyemezler. İlgiyi alma yolları ise esas bizi kızdırandır. Eğer bir çocuk uygun olmayan şekilde “dikkat çekmeye” çalışıyorsa, bilin ki olumlu yolları ya bilmiyordur, ya denemiştir ve görülmemiştir. İlginizi vermekten çekinmeyin, bir bakarsınız o çocuk hakkında “Zor” dediğiniz bir özelliğin ışıklı yanını keşfetmişsiniz...

*Zorlanan çocuklardan siz asla **vazgeçmeyin**. Herkes “uslu” çocuk sever. Ancak uslu kelimesinin tanımını “çocuk” kelimesinin tanımına hiç uymaz. Yani hepimiz bize sıkıntı yaratmayan çocuk ister, zor çocuktan hemen sıkılır ve bırakırız. Siz asla vazgeçmeyin. Yöntemler işe yaramasa da, o eğitim yılı bitse de öğrenciniz “Öğretmenim benden hiç vazgeçmedi” diyorsa elinizden geleni yapmışsınız demektir...

***Yardım alın**, sorun, konuşun, anlatın. İnsan ilişkilerinden ibaret bir iş yaptığımız için konuşmak ve anlatmak da bizi bazen rahatlatır. Ancak dikkat edin: konuştuğunuz zaman bazen rahatlamak yerine daha da öfkelenir, dolar ve sakinleşmek yerine bileniriz. Öğretmenler Odası ve şube toplantılarında siz “O” öğretmen olun: vazgeçmeyen, çocuğun ihtiyacını anlayan, duygularını ifade edebilen...

Umarız sınıflarınızda tüm “Zorlanan” çocuklar, ileride “İyi ki sizin sınıfınızda öğrenci olmuşum” diyebilirler.

Sosyal Duygusal Öğrenme Akademisi'nden Öğretmenlere Yönelik Atölye Çalışması

"Zor"lanan Çocuğun Öğretmeni Olmak

Her öğretmenin meslek hayatında güçlü duygular hissetmesine neden olan, diğer öğrencilerinden ayrı tuttuğu, hafızasında iz bırakan en az bir öğrencisi vardır. Bu öğrenci için "zor" kelimesini kullanmak her zaman uygun düşmese de zorlanan, yaşadığı zorluklarla baş etmekte sorun yaşayan bu çocukların öğretmeni olmak üzerine paylaşımlarda bulunduğumuz bu atölye çalışmasında; öğretmen olmaya, bağ kurmaya, davranışların altında yatan etkenlerin araştırmaya odaklanıyoruz.

Öğretmenlik rolü, öğrencinin davranışları, öğretmenin duyguları bu çalışmanın çıkış noktası. Varmak istediğimiz yer ise sınıfımızda zorluk yaşayan öğrencilere etkili bir şekilde ulaşmaya yardımcı olacak teknikleri birlikte deneyerek, repertuarımızı zenginleştirmek.

Bize ulaşmak için:
bilgi@sdoakademi.com
& 216 384 59 22

Sosyal Duygusal Öğrenme
Akademisi

Adres: Bağdat Cad. Çatalçeşme Palas Apt.
B Blok No:478/16 Çatalçeşme / Suadiye
Telefon: 0216 380 76 85
Faks: 0216 380 78 02
Cep Tel: 0506 323 78 85

www.guncedanismanlik.net

facebook.com/guncedanismanlik

twitter.com/guncedanismanlik